

แถลงการณ์คัดค้านร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมจริยธรรมและมาตรฐานวิชาชีพสื่อมวลชน พ.ศ.

ตามที่ คณะรัฐมนตรี (ครม.) ได้มีมติผ่านร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมจริยธรรมและมาตรฐานวิชาชีพสื่อมวลชน พ.ศ. และเสนอเข้าสู่วาระการประชุมของรัฐสภาแบบเร่งด่วนในวันอังคารที่ ๗ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๖๖ ตามข้อเสนอของ พลเอกประวิตร วงศ์สุวรรณ ทำหนังสือถึงประธานรัฐสภาขณะที่อยู่ในตำแหน่งรักษาการนายกรัฐมนตรี ลงวันที่ ๖ กันยายน พ.ศ. ๒๕๖๕ ขอให้ให้นำร่างพ.ร.บ.ส่งเสริมจริยธรรมและมาตรฐานวิชาชีพสื่อมวลชน พ.ศ. เข้าสู่การพิจารณาแบบเร่งด่วน โดยอ้างถึงร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมจริยธรรมและมาตรฐานวิชาชีพสื่อมวลชน พ.ศ. เป็นกฎหมายปฏิรูปประเทศตามกฎหมายรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๐ ในหมวดที่ ๑๖

๑. ว่าด้วยหลักการและเหตุผลในการร่างพ.ร.บ. ตามที่ได้มีอ้างถึงเหตุผลการร่าง พ.ร.บ. ว่าผู้ประกอบการวิชาชีพสื่อมวลชนมีสิทธิและเสรีภาพในการนำเสนอข้อมูลข่าวสารหรือการแสดงความคิดเห็นตามจริยธรรมแห่งวิชาชีพ ให้ครอบคลุมถึงเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งปฏิบัติหน้าที่สื่อมวลชน แต่ให้คำนึงถึงวัตถุประสงค์และภารกิจของหน่วยงานที่ตนสังกัดด้วย แต่เหตุผลในการร่างพ.ร.บ.ฉบับนี้ก็แย้งย้อนยากต่อการปฏิบัติของสื่อมวลชนภายใต้สังกัดของรัฐบาลทั้งทางตรงและทางอ้อม ซึ่งได้มีการระบุขยายความไว้อย่างชัดเจนในหมวด ๑ มาตรา ๕ ย่อหน้า ๒ ที่ระบุว่า “ผู้ประกอบการวิชาชีพสื่อมวลชนที่เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐมีสิทธิปฏิบัติตามคำสั่งใด ที่จะมีผลให้เป็นการฝ่าฝืนจริยธรรมสื่อมวลชนโดยมิให้ถือว่าเป็นการขัดคำสั่งผู้บังคับบัญชา แต่การใช้สิทธิดังกล่าวต้องคำนึงถึงวัตถุประสงค์และภารกิจของหน่วยงานที่ตนสังกัดอยู่ด้วย” ซึ่งทำให้วัตถุประสงค์และภารกิจของหน่วยงานอยู่เหนือเสรีภาพในการนำเสนอข้อมูลข่าวสารและการแสดงความคิดเห็นตามจริยธรรมแห่งวิชาชีพที่ได้รับรองไว้ในรัฐธรรมนูญ

๒. หมวด ๒ สภาวิชาชีพสื่อมวลชน ว่าด้วยมาตรา ๖ การจัดตั้งสภาวิชาชีพสื่อมวลชนตามพ.ร.บ.ฉบับนี้ เป็นการจัดตั้งองค์กรที่ทำงานทับซ้อนกับการทำงานขององค์กรวิชาชีพสื่อแขนงต่างๆ และการกำกับดูแลสื่อของคณะกรรมการกิจการกระจายเสียงกิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ กสทช. ซึ่งมีบทบาทในการกำกับดูแลทั้งด้าน กฎหมายตามมาตรา ๓๗ - ๓๙ และระเบียบข้อบังคับทางจริยธรรมอยู่แล้ว

๓. ว่าด้วยมาตรา ๘ ให้สภามีรายได้ ดังต่อไปนี้

(๑) ให้รัฐบาลจ่ายให้เป็นทุนประเดิม และ (๒) ให้ได้รับจัดสรรตามมาตรา ๙ ซึ่งระบุว่าให้คณะกรรมการบริหารกองทุนวิจัยและพัฒนาคณะกรรมการกิจการกระจายเสียงกิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ กสทช. จัดสรรเงินจากกองทุนดังกล่าวเป็นรายปี ซึ่งก็มีกำหนดอยู่ในการทำงานของ กสทช.อยู่แล้วในรูปแบบของการให้ทุนสนับสนุนต่อผู้ที่ยื่นขอและมีคุณสมบัติผ่านเกณฑ์ แม้ไม่มีการจัดตั้งสภาวิชาชีพสื่อมวลชน ทาง กสทช.ก็ต้องทำหน้าที่นี้อยู่แล้ว

อนึ่งในมาตรา ๘ (๑-๒) คนในวิชาชีพสื่อมวลชนจะมีหลักประกันอะไรได้ว่า หากคนในวิชาชีพสื่อมวลชนตรวจสอบการทำงานของรัฐบาลในอนาคต ซึ่งอาจจะไม่ใช่รัฐบาลชุดนี้ สภาวิชาชีพสื่อที่ถูกตั้งขึ้นในรัฐบาลนี้จะไม่ถูกตดบสนับสนุนทั้งในทางตรงและทางอ้อม โดยรวมแล้ว ถ้าพิจารณาตามมาตราที่ ๘ และ ๙ ของร่างพ.ร.บ.ดังกล่าวที่กำหนดแหล่งรายได้ของสภาวิชาชีพสื่อมวลชนมาจากหลายช่องทาง ซึ่งมีเงินจากรัฐบาลจะจ่ายให้เป็นทุนประเดิม, เงินอุดหนุนทั่วไปที่รัฐบาลจัดสรรให้จากงบประมาณรายจ่ายประจำปี และเงินที่ได้รับการจัดสรรโดยคณะกรรมการบริหารกองทุนวิจัยและพัฒนากิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมเพื่อประโยชน์สาธารณะ (กทปส.) ไม่ต่ำกว่าปีละ ๒๕ ล้านบาท แต่หลักการทำหน้าที่ของสื่อมวลชนจะต้องเป็นผู้ตรวจสอบการดำเนินการของภาครัฐ ถ้าเป็นดังที่ร่าง พ.ร.บ.บัญญัติไว้ สภาวิชาชีพสื่อมวลชนที่ถูกตั้งขึ้นจะเป็นอิสระจากภาครัฐได้อย่างไร

๔. หมวด ๓ คณะกรรมการสภาวิชาชีพสื่อมวลชน ว่าด้วยมาตรา ๑๕ กำหนดให้มีการจัดตั้ง ‘สภาวิชาชีพสื่อมวลชน’ ขึ้นมาทำหน้าที่กำหนดมาตรฐานจริยธรรมของสื่อมวลชน พร้อมกำกับดูแลการทำงานของสื่อมวลชนให้เป็นไปตามมาตรฐานจริยธรรมนั้น โดยประกอบด้วยตัวแทนองค์กรวิชาชีพสื่อในปัจจุบัน ๕ คน ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญและประสบการณ์ด้านต่างๆ อีก ๕ คน ซึ่งผ่านการคัดเลือกโดยคณะกรรมการสรรหา พร้อมกับผู้จัดการกองทุนพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ ที่เป็นกรรมการโดยตำแหน่ง อีก ๑ คน รวม ๑๑ คน

ในกระบวนการดังกล่าวไม่ได้ยึดโยงกับทั้งสื่อมวลชนและประชาชนผู้บริโภคสื่ออย่างชัดเจน แต่กลับมีอำนาจในการคัดเลือกคณะกรรมการสภาวิชาชีพสื่อมวลชนซึ่งจะมีบทบาทหน้าที่สำคัญ กำหนดมาตรฐานทางจริยธรรมสื่อมวลชน รวมถึงพิจารณาการขอจดทะเบียนและเพิกถอนการจดทะเบียนขององค์กรวิชาชีพสื่อมวลชน เป็นต้น ซึ่งเป็นบทบาทสำคัญในการกำหนดทิศทางและความเป็นไปของสภาวิชาชีพสื่อมวลชนว่าจะไปในทิศทางใด

หมวด ๕ จริยธรรมสื่อมวลชน

ว่าด้วยมาตรา ๑๓ การฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามจริยธรรมสื่อมวลชนมีโทษดังต่อไปนี้(๑) ตักเตือน (๒) ภาคทัณฑ์ (๓) ตำหนิโดยเปิดเผยต่อสาธารณะ ซึ่งบทลงโทษและระยะเวลาในการพิจารณาโทษ ก็มีเป็นระเบียบบังคับอยู่ในองค์กรวิชาชีพสื่ออยู่แล้ว ยิ่งไปพิจารณาต่อในมาตรา ๔๑ ที่ได้ขยายความบทลงโทษไว้อย่างละเอียดจะเห็นได้ชัดว่าไม่แตกต่างจากระเบียบข้อบังคับขององค์กรวิชาชีพสื่อแต่อย่างใด และที่สำคัญอื่นใดรัฐบาลได้ตั้งคณะทำงานปฏิรูปสื่อขึ้นมาและมีคณะอนุกรรมการปฏิรูปสื่อมาเป็นกลไกในการขับเคลื่อนสื่อ จากการติดตามการทำงานของคณะกรรมการดังกล่าวทำให้ทราบว่าในคณะอนุกรรมการปฏิรูปสื่อที่รัฐบาลตั้งขึ้น ได้มีการประชุมกัน ๓ ครั้ง และมีมติไม่ต้องมี

กฎหมายปฏิรูปสื่อแต่อย่างใด แต่ขอให้มีการส่งเสริมจัดการในการดำเนินการตามกฎหมายและหลักจริยธรรมขององค์กรวิชาชีพสื่อที่มีอยู่แล้วอย่างเข้มงวด แต่ปรากฏว่ากลับมีร่างพ.ร.บ.ฉบับนี้ส่งเข้าสู่อำนาจพิจารณาของที่ประชุมคณะรัฐมนตรี และได้ผ่านมติของการประชุมบรรจุเข้าสู่อำนาจพิจารณาของรัฐสภา

ดังนั้นทางสภาวิชาชีพข่าววิทยุและโทรทัศน์ไทย จึงไม่เห็นความจำเป็นในการที่จะมีร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมจริยธรรมและมาตรฐานวิชาชีพสื่อมวลชน พ.ศ.ฉบับนี้ ให้สิ้นเปลืองงบประมาณและทำหน้าที่ทับซ้อนกับองค์กรวิชาชีพสื่อและองค์กรที่ทำหน้าที่กำกับดูแลสื่อของภาครัฐ ถ้ารัฐเห็นความสำคัญในการส่งเสริมจริยธรรมและมาตรฐานวิชาชีพสื่อมวลชนตามที่ระบุไว้ในหลักการและเหตุผล รัฐควรส่งเสริมกลไกใช้สิทธิของประชาชนในการตรวจสอบสื่อทั้งในภาคจริยธรรมและกฎหมาย รวมไปถึงจนถึงให้เสรีภาพในนำเสนอข้อมูลตรวจสอบการทำงานของรัฐอย่างตรงไปตรงมา ซึ่งจะเกิดประโยชน์ต่อคนในวิชาชีพสื่อทั้งภาคเอกชนและภาครัฐ รวมไปถึงการปกป้องผู้บริโภคสื่อไม่ได้รับผลกระทบจากการทำหน้าที่ของสื่อมวลชนที่ไม่ได้คำนึงถึงจริยธรรมและมาตรฐานวิชาชีพสื่อมวลชน ในการนำเสนอข่าว

๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๖

สภาวิชาชีพข่าววิทยุและโทรทัศน์ไทย